

T.C.
GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
2010-2011

**MİLLETLERARASI
MAL SATIM SÖZLEŞMELERİ HAKKINDA
BİRLEŞMİŞ MİLLETLER SÖZLEŞMESİ'NE GÖRE
ALICININ BORÇLARI**

**Milletlerarası Ticaret Hukuku
Prof. Dr. H. Ercüment Erdem**

**Hazırlayan:
Ezgi Vural
10411187**

Ocak 2011

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
KISALTMALAR	ii
GİRİŞ	1
1. GENEL OLARAK	2
2. SEMENİN ÖDENMESİ	2
2.1. SEMENİN ÖDENMESİ BORCUNUN KAPSAMI	3
2.2. SEMENİN BELİRLENMESİ	5
2.2.1. Tarafların Öngörmesi	5
2.2.2. Tarafların Öngörmemesi	6
2.2.3. Malların Ağırlığına Göre Saptama	9
2.3. ÖDEME YERİ	10
2.3.1. Satıcının İşyeri Kuralı	10
2.3.2. Verme Yeri Kuralı	11
2.3.3. İşyeri Değişikliğinin Etkisi	12
2.4. ÖDEME ZAMANI	13
2.4.1. Muayene İmkânı	14
2.4.2. Satıcının Talebi	15
3. MALLARIN TESLİM ALINMASI	17
3.1. HAZIRLIK FAALİYETLERİ	18
3.2. FİİLEN TESLİM ALMA	19
4. DİĞER BORÇLAR	19
SONUÇ	21
KAYNAKÇA	22

KISALTMALAR

a.g.e.	:	Adı geçen eser
b.	:	Bent
C.	:	Cilt
BK.	:	Borçlar Kanunu
bkz.	:	Bakınız
dn.	:	Dipnot
f.	:	Fıkra
m.	:	Madde
s.	:	Sayfa
vb.	:	Ve benzerleri
vd.	:	Ve devamı

GİRİŞ

Uzun yıllar süren uluslararası mal satışlarının yeknesaklaştırma çalışmalarının neticesinde 1980 yılında Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Anlaşması (Viyana Satım Sözleşmesi) kabul edilmiş ve 1988 yılında yürürlüğe girmiştir. Günümüzde 60'dan fazla ülke Viyana Satım Sözleşmesine taraftır. Türkiye diplomatik konferansa katılmış sonuç metnini imzalamış ancak o tarihte onaylamamıştır¹. Daha sonra, Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması'na Türkiye Cumhuriyeti'nin katılımının uygun bulunduğuna ilişkin 2.4.2009 tarihli ve 5870 sayılı yasanın 14 Nisan 2009 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanmasını takiben, Bakanlar Kurulu kararnamesinin 7 Nisan 2010 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanmasıyla Türkiye de taraf olmuştur.

Viyana Satım Sözleşmesi 101 madde ve dört bölümden oluşmaktadır. Genel olarak alıcı ve satıcının hak ve yükümlülüklerini ayrıca sözleşmeye aykırılık durumuna ilişkin düzenlemeleri içermektedir. Çalışmanın kapsamında, üçüncü kısım üçüncü bölümde yer alan alıcının esas borçları ve çeşitli maddelerde düzenleme alanı bulan alıcının diğer borçları incelenmiştir. Bunlara ek olarak birçok madde, doğrudan veya dolaylı olarak alıcının borçlarını düzenleyen maddelere etki etmektedir. Bu çerçevede özellikle, Genel Hükümler bölümünde yer alan 6. madde², teamüllerin önemini ve uygulanmasını içeren 9. madde³, satıcının birden fazla iş yeri olması halinde hangi iş yerinin dikkate

¹ Ercüment **Erdem**, Milletlerarası Ticaret Hukuku ile İlgili Makaleler, İstanbul 2008, s. 2.

² Viyana Satım Sözleşmesi m. 6: 'Taraflar işbu sözleşmenin uygulanmasını hariç tutabilir veya 12. Madde hükümleri saklı kalmak şartıyla hükümlerin herhangi birini kaldırabilir veya etkilerini değiştirebilir.' Söz konusu madde, alıcının borçlarını içeren inceleme konusu hükümlere emredici olmayan bir karakter kazandırmaktadır. Dolayısıyla taraflar arasındaki sözleşmesel ilişkiye –iç hukuk düzenlemelerinin müsaade ettiği ölçüde- Viyana Satım Sözleşmesinin muayyen veya bütün maddelerinin uygulanmamasını doğrudan karşılaştırabilecekleri gibi, aksi yönde düzenlemeler kabul etmek suretiyle dolaylı olarak da uygulanmamasını sağlayabilirler. Diğer bir deyişle tarafların mutabakata varmamış olması durumunda alıcının borçlarını düzenleyen maddeler uygulama alanı bulur. Ancak 12. madde bu durumun istisnasıdır.'

³ Viyana Satım Sözleşmesi m. 9: '(1)Taraflar kabul ettikleri teamüller ve aralarında yerleşmiş uygulamalarla bağlıdır. (2)Aksi kararlaştırılmadıkça tarafların, akdin kurulması için bildikleri veya bilmeleri gereken ve milletlerarası ticarete taraflarca genellikle bilinen ve söz konusu ticari sahada aynı tür akitlere sürekli uygulanan bütün teamüllere akitlerinde zımnen atıfta buldukları kabul edilir.'

alınacağını düzenleyen 10. madde⁴, satım akdinin kuruluşu kısmında yer alan ve icabı düzenleyen 14. madde⁵ alıcının borçlarına etkisi bakımından önem arz etmektedir. Bu sebeple çalışmamızda, alıcının borçlarını düzenleyen maddeler bir bütünün parçası olarak⁶ ancak tek başına incelenmektedir.

1. GENEL OLARAK

Viyana Satım Sözleşmesi, m. 53⁷ ile alıcının borçlarının genel olarak belitmiş⁸ ve alıcıya iki temel yükümlülük getirmiştir. Maddeye göre alıcının öncelikli borcu ‘*semeni ödemek*’, ikincil borcu ‘*malları teslim etmektir*’. Alıcının bu iki borcu, birden fazla hukuki işlemi bünyesinde ihtiva etmektedir. Nitekim, m. 54 ve 59 arasında bedelin ödenmesi borcu detaylandırılmış; m. 60 ile malların teslim edilmesi borcunun çerçevesi çizilmiştir.

2. SEMENİN ÖDENMESİ

Alıcının bu esas borcunda yer alan ‘semen’ kavramından ne anlaşılması gerektiği ve böylece Viyana Satım Sözleşmesinin uygulama alanı konusunda çeşitli görüşler ileri sürülmüş; çoğunluk tarafından sözleşmenin yapısı ve lafzı gereği sadece parasal bir ilişkinin ifade edildiği kabul edilmiştir⁹.

⁴ Viyana Satım Sözleşmesi m. 10: ‘İşbu sözleşme uyarınca: (a) Taraflardan birinin birden fazla iş yeri varsa dikkate alınacak iş yeri satı akdinin kuruluşundan önce veya kuruluşu sırasında herhangi bir anda tarafların bildikleri veya bilebilecekleri durumlara göre satım akdi ve ifasıyla en sıkı ilişki içinde bulunan işyeridir. (b) Taraflardan birinin iş yeri yoksa mutad meskeni bunun yerini tutar.’

⁵ Maddenin alıcının borçları ile ilişkinin ayrıntı incelemesi için bkz. 2.2.2.

⁶ Leif **Sevon**, *Obligation of the Buyer Under the UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods*, <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/sevon1.html>, s. 2.

⁷ Viyana Satım Sözleşmesi m. 53: ‘Alıcı satım akdi v işbu Sözleşmedeki şartlar uyarınca, semeni ödemek ve malları teslim etmele yükümlüdür.’

⁸ Peter **Schlechtriem**/Ingeborg **Schwenzer**, *Commentary on the UN Convention on the International Sale Of Goods (CISG)*, Second (English) Edition, Oxford, 2005, s. 618.

⁹ Dietrich **Maskow**, *Commentary on the International Sales Law*, <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/maskow-bb53.html>, s. 3.

2.1. Semeninin Ödenmesi Borcunun Kapsamı

Semeninin ödeme borcunun kapsamı Viyana Satım Sözleşmesi m. 54’de düzenlemiştir. Bu bağlamda alıcı, satım akdinde veya kanunlarda ve mevzuatta öngörülmüş olan, semeninin ödenmesini sağlayacak önlemleri almak ve muameleleri yapmak borcu altındadır.

Madde metninde alıcının semeninin ödeme borcunun içeriği, semeninin ödenmesi için gerekli önlemlerin almayı ve formaliteleri gerçekleştirmeyi içerir denilerek, genişletilmiştir. Ancak alıcının bu yükümlülüğünü ifaya yönelik olarak gerçekleştirdiği hukuki fiil ve işlemleri ile amaçlanan sonuca ulaşip ulaşamamasına ve bunun hukuki neticesine değinilmemiştir. Bu itibarla alıcının, satım akdi, Viyana Satım Sözleşmesi ve mevzuat kapsamında gerekli girişimlerde bulunması yeterlidir. Alıcı, gerekli çabayı göstermesine karşın başarısız olmuşsa, m. 79’da¹⁰ düzenlenen sorumluluktan kurtulma hükmünden istifade edebilecektir¹¹.

Taraflar arasındaki sözleşmeye göre, alıcının avans veya taksit ödemesi yapması, gerekli teminatları vermesi veya vesikalı ödemelerde kendisinden beklenen esaslara uyması gerekiyorsa, bu işlemlerin sözleşmenin yanısıra, semeninin ödenmesine yönelik gerekli işlemleri gerçekleştirme borcundan kaynaklandığı söylenebilir. Ancak alıcının bu borcu, vesikalı ödemede bulunmayı üstlenmesi olarak yorumlanmamalıdır¹². Taraflar vesikalı

¹⁰ Viyana Satım Sözleşmesi m. 79: ‘(1)Taraflardan biri herhangi bir borcunu ifa etmez ve fakat bu adem-i ifanın iradesinden bağımsız bir engelden ileri geldiğini ve bu engeli akdin kuruluşu sırasında göz önüne alınmasının veya bu engeli veya sonuçlarını önlemesinin veya bertaraf etmesinin beklenemeyeceğini kanıtlarsa sorumluluktan kurtulur. (2) Taraflardan birinin adem-i ifası, kendisinin akdin tamamının veya bir kısmının ifasıyla görevlendirdiği bir üçüncü kişinin adem-i ifasından kaynaklanıyorsa, bu taraf ancak aşağıdaki hallerde sorumluluktan kurtulur: (a) Yukarıdaki fıkra hükümleri gereğince sorumluluktan kurtulursa, (b) Üçüncü kişi de önceki fıkra hükümleri kendisine uygulansa idi sorumluluktan kurtulacak idiyse. (3)Bu maddede öngörülen sorumluluktan kurtulma hali, engelin devam ettiği süre boyunca hüküm doğurur. (4) Borcunu ifa etmeyen taraf, diğer tarafı engelden ve bunun ifa yeteneğine olan etkisinden haberdar etmelidir, ihbar muhataba, ifada bulunmayanın engeli öğrendiği veya öğrenmiş olması gereken andan itibaren makul bir süre içinde ulaşmazsa, ifada bulunmayan taraf bu ulaşamama halinden doğan tazminattan sorumludur. (5) Bu madde hükümleri, tarafların işbu Sözleşme gereğince tazminat isteme hakkı dışındaki diğer haklarını kullanmasına engel olmaz.’

¹¹ Denis Tallon, , The Buyer’s Obligations Under the Convention on Contracts for the International Sale of Goods, <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/tallon.html>, s. 4.

¹² Dietrich Maskow, Commentary on the International Sales Law, <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/maskow-bb54.html>, s. 2.

ödeme konusunda mutabakata varmışlarsa, alıcının vesikalı ödemelerde uyulması gereken esaslara göre hareket etmesi gerekliliği doğacaktır.

Viyana Satım Sözleşmesi'nde semenin hangi para birimi üzerinden ödenmesi gerektiği yer almamakla beraber, m. 6 ve 53 birlikte yorumlandığı takdirde, tarafların kararlaştırdığı para birimi üzerinden semenin ödenmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır¹³. Bu noktadan hareketle, sözleşmeden kaynaklanan diğer ödemelerin de -faiz veya hasar ödemesi gibi- kararlaştırılan para birimi üzerinden yapılması gerektiği şeklindeki yorumun¹⁴ isabetli olduğu söylenebilir. Diğer yandan, taraflar para birimi konusunda anlaşmamışlarsa; para birimine ilişkin belirleme, m. 9 uyarınca, tarafların kabul ettikleri teamüllere veya aralarında yerleşmiş olan uygulamalara göre yapılmalıdır. Buna rağmen bir sonuca ulaşılamıyorsa, m. 7/f.2¹⁵ hükmüne başvuru olarak milletlerarası özel hukuk kuralları gereğince uygulanması gereken hukuka göre problem çözülmelidir.

Son olarak Viyana Satım Sözleşmesi, ödeme şekline ilişkin de herhangi bir düzenleme ihtiva etmemektedir. 'Sözleşmede herhangi bir düzenleme olmaması halinde teamüller dikkate alınır'¹⁶.

Türk Hukuku açısından, BK. m. 83 uyarınca konusu para olan borçlar, memleket parasıyla ödenir. Ancak taraflar yabancı para ile ödenmesi konusunda anlaşmışlarsa, bu belirleme de geçerlidir¹⁷. Yine aynı şekilde taraflar yabancı para ile ödeneceğini kararlaştırmışlarsa, faiz de belirlenen para birimi üzerinden ödenir.

¹³ **Schlectriem/Schwenzer**, s. 622, 623.

¹⁴ **Maskow**, Art. 54, s. 4.

¹⁵ Viyana Satım Sözleşmesi m.7/f.2: 'İşbu Sözleşmeyle düzenlenen konuları ilgilendiren ve açıkça bu Sözleşme tarafından çözümlenmeyen hususlar Sözleşmenin ilham aldığı genel kurallar ve bunların yokluğunda, milletlerarası özel hukuk kuralları gereğince uygulanacak hukuk tarafından idare edilirler.'

¹⁶ **Erdem**, s. 78.

¹⁷ M. Kemal **Oğuzman**/M. Turgut **Öz**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 7. Bası, İstanbul 2009, s. 235.

2.2. Semen'in Belirlenmesi

Semen'in belirlenmesi konusunda, öncelikle tarafların öngörmesi hali, daha sonra tarafların semen'in belirlenmemesi hali, son olarak da malların ağırlığına göre saptama konusu sırasıyla ele alınmalıdır.

2.2.1. Tarafların Öngörmesi

Viyana Satım Sözleşmesi'nin genelinde ön plana çıkarıldığı gibi, burada da taraf iradelerinin esas olduğu söylenebilir. Dolayısıyla, öncelikle tarafların açık veya örtülü bir şekilde belirledikleri bedel veya bedelin nasıl tayin edileceği düzenlemesi esas alınmalıdır. Nitekim m. 55'de fiyat belirlemesinin nasıl yapılacağı belirtilmiş olmakla birlikte, bu düzenlemenin, tarafların herhangi bir hüküm getirmemesi halinde uygulanması gerektiği de vurgulanmıştır.

Taraflar, sözleşmenin kuruluşu sırasında bedeli tayin edebildikleri gibi sözleşme kurulduktan sonra da mutabakata varabilirler¹⁸.

Bir kararda mahkeme, tarafların sadece fiyat aralığı belirlemesi durumunda, bedeli belirlenebilir nitelikte bulmuş ve malların kalitesine bağlı olarak bu aralık çerçevesinde fiyatın belirlenmesi gerektiğini belirtmiştir¹⁹.

Benzer şekilde, Türk Hukukunda, BK. m. 182/f.3'e göre satım parasının sözleşmenin kurulması sırasında kesin olarak tayin edilmesi şart değildir; tayin edilebilir olması yeterlidir²⁰.

¹⁸ CLOUT Case No. 215 [Bezirksgericht St. Gallen, Switzerland, 3 July 1997], <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/970703s1.html>. Kararda alıcının, herhangi bir itirazda bulunmadan, mallarla birlikte faturayı da kabul etmesi halinde, faturada yer alan fiyatı da kabul etmiş olacağı tespiti yapılmıştır.

¹⁹ CLOUT Case No. 106 [Oberster Gerichtshof, Austria, 10 Nov. 194], <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/941110a3.html>,

²⁰ Cevdet **Yavuz**/ Burak **Özen**, Borçlar Hukuku Dersleri Özel Hükümler, 4. Bası, İstanbul 2006, s. 25.

2.2.2. Tarafların Öngörmemesi

Viyana Satım Sözleşmesi m. 55’de: ‘Semen satım akdinde açık veya örtülü bir şekilde belirlenmeksizin veya belirlenmesine yol gösterecek herhangi bir hüküm getirilmeksizin, taraflar geçerli bir satım akdi yapmışlarsa aksi belirtilmedikçe, akdin yapıldığı tarihte aynı ticari sahada, benzer durumlarda, aynı mallar için uygulanan cari fiyatı zımnen kabul etmiş sayılırlar.’ denmekte ve tarafların semeni tayin etmemeleri halinde semenin nasıl belirleneceğini düzenlemektedir.

Maddeyi uygulamak suretiyle fiyatı belirleyebilmek için iki koşulun gerçekleşmesi gerekmektedir. Bunlar: *geçerli bir satım akdi yapılmış olması* ve ‘*sözleşme konusu malların cari bir fiyatı bulunması*’²¹. Sırasıyla açıklayacak olursak:

Geçerli bir satım akdi yapılmış olması:

Madde 55, satım sözleşmesinin geçerli olarak kurulmuş olmasından ve açık veya örtülü bir şekilde fiyatın veya fiyat belirleme methodunun belirtilmemiş olmasından bahsetmektedir. Ancak m.14’te²² sözleşmenin geçerli olarak kurulması için gerekli olan icabın, açık veya örtülü olarak fiyat içermesi gerektiği düzenlenmiştir. İki madde arasındaki çelişkinin üzerinde durulmuş; fiyat içermeyen bir icap ile geçerli bir sözleşme kurulamazken kurulmuş sayılarak, fiyat konusundaki boşluğun m. 55 ile doldurulmasının mümkün olup olmadığı tartışılmıştır²³.

Honnold’a göre, m. 55 uygulama imkanı bulabilir. Çünkü taraflar, fiyat belirlenmeden de geçerli bir sözleşme kurabilirler²⁴. Aksi görüşü savunan **Fransworth**’e göre, m.55

²¹ **Erdem**, s. 76.

²² Viyana Satım Sözleşmesi m. 14: ‘(1)Bir veya birden çok belirli kişiye yöneltilen akit yapma teklifi yeteri kadar açıkça ve kabul halinde teklifte bulunan bağlanma iradesini belirtiyorsa icap sayılır. Teklif, malları tayin ettiği ve açık veya örtülü olarak miktar ve fiyatı belirttiği veya bunların belirlenmesine imkan veren bilgiler içerdiği takdirde yeterince açık sayılır. (2)Umuma yapılan bir teklif, teklifi yapan açıkça aksini belirtmedikçe ancak icaba davet olarak kabul edilir.’

²³ Tartışmalarla ilgili açıklamalar ve ayrıntılı bilgi için bkz. Loukas **Mistelis**, Article 55 CISG: The Unknown Factor, <http://www.uncitral.org/pdf/english/CISG25/Mistelis.pdf>;

²⁴ Harry M. **Fletcher**/John O. **Honnold**, Uniform Law for International Sales under the 1980 United Nations Convention, Fourth Edition, Walters Kluwer, 2009, s. 466-471. Ancak bu görüş, tarafların sözleşme yapma

uygulama alanı olmayan bir düzenlemedir, çünkü fiyatın belirlenmemiş olması halinde uygulanır. Oysa ki, sözleşmenin geçerli olarak kurulmuş olduğundan bahsedebilmek için fiyat bilgisini içeren bir icap olmalıdır; fiyata ilişkin herhangi bir gönderme yoksa icaptan, icap yoksa geçerli bir sözleşmeden bahsedilemez. **Garro**'ya göre ise, iki hükümden de anlam çıkarılmalı, sözleşmeyi ayakta tutulma amacıyla yorum yapılmalıdır. Son olarak **Hager** m. 55'in pratik önemine işaret ederek; örneğin taraf devletin ikinci kısım için çekince koymuş olması halinde, uygulanabileceğini belirtmiştir²⁵. Ayrıca belirtmek gerekir ki tahkim mahkemesi, m. 14 ve m. 55'in çatıştığı bir durumla karşılaştığında, sözleşmeyi kurtarma amacıyla m. 14'e öncelik verilmektedir. Fiyata ilişkin herhangi bir anlaşma yoksa m. 55'in sözleşmeyi kurtaramayacağı ve bu nedenle uygulanamayacağı; ancak tarafların fiyat listesini belirlenmesi halinde m. 55'in uygulanması gerektiği belirtilmiştir²⁶. Kanaatimizce taraf devletin m. 14'e ilişkin çekince koymuş olması halinde²⁷ m. 55'in uygulama alanı bulacağı açıktır. Buna ek olarak, tahim mahkemesinin uygulamasına katılmaktayız. Zira sözleşmenin ayakta tutulabilmesi için m. 14'e uygun olarak, geçerli bir şekilde kurulmuş olduğunun tespiti gerekir. Bu belirlemenin ardından bedele ilişkin şüphenin varlığı halinde m. 55 uygulama alanı bulacaktır. Dolayısıyla örnek vermek gerekirse; taraflar sözleşme ile, bedelin sonraki piyasa fiyatında gerçekleşen artış veya azalışlardan etkileneceği yönünde anlaşmışlarsa ve satıcı bu anlaşmaya dayanarak malları göndermişse alıcı, fiyat konusunda anlaşılmamış olduğu gerekçesiyle malları teslim almaktan kaçınamayacaktır;²⁸ ancak taraflar daha sonraki bir tarihte bedeli belirleyecekleri konusunda anlaşmışlar fakat bu tarihte bedeli belirlememelerine rağmen satıcı malları göndermişse artık m.55 uygulama alanı bulmayacaklardır²⁹.

niyetiyle gerçekleştirdiği müzakerelerin geçerli bir sözleşme kurulmuş gibi değerlendirilebileceği endişesiyle eleştirilmiştir. **Mistelis**, s. 291.

²⁵ **Mistelis**, s. 291-292.

²⁶ UNCITRAL Digest of Case Law On The United Nations Convention On The International Sales Of Goods, New York, B.M. 2008, s. 178, http://www.uncitral.org/pdf/english/clout/08-51939_Ebook.pdf.

²⁷ Daha önce de belirtildiği üzere, m. 6 uyarınca taraflar, Viyana Satım Sözleşmesi'nin 12. madde dışındaki hükümlere çekince koyarak uygulanmamasını sağlayabilirler.

²⁸ **Mistelis**, s. 290, CLOUT Case No. 158 [Cour d'appel Paris, France, 22 Apr. 1992]

²⁹ CLOUT Case No. 139 [Tribunal of International Commercial Arbitration at the Russian Federation Chamber of Commerce and Industry, 3 Mar. 1995], <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/950303rl.html>. Kararda,

Türk Hukukunda genel olarak, sözleşmenin kurulması için tarafların esaslı unsurlar hususunda anlaşmış olması gerekmektedir. Ancak BK. m. 209 satım sözleşmeleri için istisnai bir düzenleme getirmiştir. Şöyle ki; alıcı kesin sipariş vermiş fakat bedel tayin edilmemişse, satım sözleşmesi siparişin yapıldığı gün ve yerde cari olan fiyat üzerinden kurulmuş sayılacaktır³⁰.

Sözleşme konusu malların cari fiyatı bulunması:

Öncelikle cari fiyat ‘aynı ticari branşta, aynı şartlar altında, aynı mallar için uygulanan fiyattır’³¹. Cari fiyata göre bedel belirlemede, eskiden satıcının o mal için genellikle uyguladığı bedel esas alınırken, artık objektif standartlara göre yani, piyasada yaygın olarak kullanılan fiyata göre belirleme yapılmaktadır³². Diğer bir deyişle bedel, sözleşmenin yapıldığı tarih, şart ve branştaki objektif kriterlere göre belirlenir³³. Ancak ‘m. 55 anlamında ‘alışılmış’ veya ‘cari’ fiyat olarak farklılıklar varsa bunların ortalaması alınmalıdır’³⁴.

Madde 55 düzenlemesinin uygulanabilmesi için gerekli koşula geri dönersek, sözleşme konusu malların piyasada cari fiyatı olmalıdır. Yani madde, sadece nev’i borçlarında uygulama alanı bulabilecek; parça borçlarında, cari fiyat belirlemesi yapılamayacağından, uygulama alanı bulamayacaktır.

Yukarıda bahsedilen iki koşulun gerçekleşmesi halinde sözleşmenin kurulma anındaki cari fiyat esas alınarak belirleme yapılacaktır. Madde teslim zamanındaki cari fiyata

tarafların sözleşme ile, fiyatın daha sonraki bir tarihte müzakere edilmesi konusunda anlaşmasını nedeniyle, fiyat veya fiyatın nasıl belirleneceğinin açık olmadığı üzerinde durulmuştur.

³⁰ **Oğuzman**, sy. 50, dn. 54.

³¹ **Erdem**, s. 76.

³² **Mistelis**, s. 296.

³³ Gyula **Eörsi**, Commentary on the International Sales Law, <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/eorsi-bb55.html>, s. 5.

³⁴ **Erdem**, s. 77.

gönderme yapmamaktadır³⁵. Dolayısıyla taraflar sözleşmenin kurulmasından önceki cari fiyattan yararlanamayacaklardır³⁶.

2.2.3. Malların Ağırlığına Göre Saptama

Viyana Satım Sözleşmesi m. 56'da, 'Semen, malların ağırlığına göre saptanmışsa şüphe halinde semen malların net ağırlığına göre belirlenir.' denilerek, tamamlayıcı³⁷ bir yorum kuralı getirilmiştir.

Maddenin uygulanabilmesi için öncelikle '*tarafların semeni, malların ağırlığına göre belirlemiş olması*' gerekmektedir. Bu unsurun dar yoruma tabi tutulması gerekmektedir. Taraflar bu belirlemeyi çeşitli şekillerde yapabilirler. Mesela, sözleşmede kesin bir miktar mal ve kesin fiyata yer verilmiş olmakla birlikte, satın alınan malların miktarına göre indirim yapılmış olabilir. Bu varsayımda, m. 56'ya göre fiyatın belirlenebilmesi için, teslim edilen mallar ve toplam fiyat arasındaki ilişkinin açık ve hesaplanabilir olması lazımdır³⁸.

İkinci olarak, '*satım konusu mal, semeni ağırlık üzerinden hesaplanabilecek nitelikte olmalıdır*³⁹.' Ticari satımlarda semen, genellikle parça, ünite veya ağırlığa göre belirlenmektedir. Ancak incelenilen unsur nedeniyle m. 56'da düzenlenen yorum kuralı, sadece ağırlığın esas alınabildiği mallar için uygulanabilecek, parça veya ünite başına semenin belirlenmesi ihtimalinde uygulanamayacaktır. Örneğin, makine veya dayanıklı tüketim mallarının satımını konu edinen sözleşmelerde m. 56 uygulama alanı bulmaz.

Son olarak '*Taraflar ağırlığın nasıl saptanacağı konusunda bir düzenleme getirmemiş olmalıdırlar*⁴⁰.' Nitekim m. 56, sadece şüphe halinde esas alınacak ağırlığı tespit

³⁵ Eörsi, s. 5.

³⁶ Schlectriem/Schwenzer, s. 627.

³⁷ Erdem, s. 77.

³⁸ Dietrich Maskow, Commentary on the International Sales Law, <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/maskow-bb56.html>, s. 1.

³⁹ Erdem, s. 77.

⁴⁰ Erdem, s. 77.

etmekte, diğerk bir ifade ile şüphne halinde taraflar arasındaki ilişkinin nasıl yorumlanması gerektiğini belirtmektedir⁴¹.

Viyana Satım Sözleşmesi m. 56, Türk Hukuku'ndaki düzenleme ile paraleldir. BK m. 209/f. 2 uyarınca satış parası satılanın ağırlığına göre hesaplanıyorsa darası indirilir⁴².

2.3. Ödeme Yeri

Viyana Satım Sözleşmesi m. 57'ye göre, '(1)Eğer alıcı semeni başka bir yerde ödemek zorunda değilse, semen satıcıya aşağıdaki yerde ödenir: (a)satıcının işyerinde veya (b) ödeme mal mukabilinde veya senetlerin ibrazı karşılığında yapılacaksa o yerde. (2)Satım akdinin kurulmasından sonra işyerinin değiştirilmesinden kaynaklanan ödemeye ilişkin ek masraflardaki bütün artışlara satıcı katlanır'. Görüldüğü üzere, tarafların açıkça veya zımmen ödeme yerini kararlaştırmaması durumunda; ödeme yeri, m. 57'de yer alan esaslara göre tespit edilecektir⁴³.

Maddenin birinci fıkrasında, 'Satıcının İşyeri' ve 'Verme Yeri'; ikinci fıkrasında, 'İşyeri Değişikliği'nin etkisi düzenlenmiştir.

2.3.1. Satıcının İşyeri Kuralı

Milletlerarası ticari ilişkilerde, taraflar ödeme yeri konusunda seçim yapmamalarına karşılık; peşin ödeme konusunda anlaşmışlarsa veya faturanın teslimini takiben ödeme yapılması kararlaştırılmışsa ya da semenin ödenmesi karşılığında malların veya malları temsil eden belgelerin verilmesi hususunda anlaşılmışsa, semen genellikle satıcının

⁴¹ Maskow, Art. 56, s. 1.

⁴² Feyzi Necmeddin Feyzioğlu, Borçlar Hukuku Akdin Muhtelif Nevileri (Özel Borç İlişkileri), C.I, 4. Bası, İstanbul 1980, s. 305.

⁴³ Sevon, s. 5.

işyerinde ödenmektedir⁴⁴. Satıcının birden fazla işyeri varsa hangi işyerinde ödeneceği Viyana Satım Sözleşmesi m. 10'a göre tespit edilecektir⁴⁵.

Ayrıca semenin satıcının işyerinde ödenmesi gereken hallerde, sözleşmeden kaynaklanan zarar, ceza, tazminat vb. ödemelerin, anılan düzenlemenin kıyasen uygulanması neticesinde, satıcının işyerinde yapılması gerektiği sonucuna varılabilir⁴⁶. Diğer yandan verilen bir kararda, m. 57/f.1, b.1'de yer alan kuralın geri ödemede uygulanmayacağı, sadece semenin ödenmesi konusunda uygulanacağı, geri ödeme yerinin iç hukuk meselesi olduğu belirtilmiştir⁴⁷.

Satıcı tarafından gönderilen fatura banka hesap numarası ihtiva ediyorsa, semenin banka hesabına ödenmesi konusunda tarafların zımnen anlaşmış olduğu veya taraflar arasında yerleşmiş bir uygulamanın var olduğu⁴⁸ yorumuna ulaşmak yerinde olacaktır.

İspat yükü konusunda verilen bir kararda, m. 57/f.1 yorumlanarak alıcının, satıcının işyerinde semeni ödemesi gerektiği hallerde, ödeme yapılıp yapılmadığına ilişkin ispat külfetinin alıcının üzerinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır⁴⁹.

2.3.2. Verme Yeri Kuralı

Viyana Satım Sözleşmesi m. 57/f.1, b.2'de bahsi geçen 'senet' kavramı ile kastedilen, malı temsil eden senetlerdir⁵⁰.

Semenin mal mukabilinde veya senetlerin ibrazı karşılığında ödenmesi halinde genellikle alıcının işyeri aynı zamanda ödeme yeri olmaktadır. Bu durumda, semenin

⁴⁴ Larry A. **Dimatteo**/Lucien J. **Dhooge**/Stephanie **Greene**/Virginia G. **Maurer**/Marisa Anne **Pagnattaro**, International Sales Law, A Critical Analysis of CISG Jurisprudence, First Edition, Cambridge, 2005, s. 98.

⁴⁵ **Gabriel**, s. 277.

⁴⁶ Dietrich **Maskow**, Commentary on the International Sales Law, <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/maskow-bb57.html>, s. 2.

⁴⁷ CLOUT Case No. 421 [Oberster Gerichtshof, Austria, 10 Mar. 1998], <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/980310a3.html>

⁴⁸ **Sevon**, s. 5.

⁴⁹ CLOUT Case No. 273 [Oberlandesgericht München, Germany, 9 July 1997], <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/970709g1.html>

⁵⁰ **Erdem**, s. 118, dn. 218.

transfer masraflarına ve transfer sırasında doğabilecek risklere satıcı katlanmak zorunda kalır. Ancak satıcı, her zaman alıcının ülkesindeki formaliteleri yerine getirebilecek durumda olmayabilir. Bu takdirde, semenin transfer edilmesini mümkün kılmak alıcının borçları arasındadır⁵¹ yorumu hakkaniyete uygun düşmektedir.

2.3.3. İşyeri Değişikliğinin Etkisi

İşyerinin, satım akdinin kurulmasından sonra ve fakat semenin ödenmesinden önce değiştirilmesi nedeniyle meydana gelen ek masraflara satıcı katlanmak zorundadır⁵².

Satıcının sözleşmeden doğan alacak hakkını devretmesi halinde semenin, devralan alacaklının işyerinde ödenmesi gerekmektedir⁵³. Burada alacağın veya sözleşmenin devri, ödeme yeri açısından, işyeri değişikliği gibi sonuç doğurmaktadır.

Ödemenin banka hesabına yapılacağı hususu üzerinde taraflar anlaşmışlar veya aralarında yerleşmiş olan uygulamalardan bu sonuç çıkarılabiliyorsa, banka hesabı satıcının işyerinden farklı bir yerde olsa dahi, ödemenin söz konusu hesaba yapılması gerekir. Satıcının birden fazla banka hesabı varsa; satıcı, transfer yapılacak hesabı göstermeye yetkilidir. Ancak satıcının seçtiği hesap kendi işyerinden uzakta bulunduğu takdirde, m. 57/f.2 kıyasen uygulanarak⁵⁴; seçimin neden olduğu ek masrafların satıcı tarafından ödenmesi gerektiği kanısına varılabilir. Son olarak belirtmek gerekir ki, tarafların sadece semenin banka hesabına ödeneceği konusunda anlaşmaları faraziyesinde, satıcı ek masraf doğuracak şekilde, örneğin başka bir ülkedeki banka hesabına, ödeme yapılmasını -m. 7'de yer alan dürüstlük kuralı uyarınca- isteyemez⁵⁵.

Viyana Satım Sözleşmesi m. 57'de yer alan düzenleme BK m. 73'e uygundur. Para borcu götürülecek borçlardandır. Alacaklının ifa zamanındaki ikametgahında ifa

⁵¹ **Maskow**, Art. 57, s. 4.

⁵² **Gabriel**, s. 279.

⁵³ CLOUT Case No. 274 [Oberlandesgericht Celle, Germany, 11 Nov. 1998], <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/981111g1.html>

⁵⁴ **Schlectriem/Schwenzer**, s. 632.

⁵⁵ **Maskow**, Art. 57, s. 3.

edilmelidir⁵⁶. Alacaklının ikametgahı, borcun doğumundan sonra değişmişse ve bu yüzden borcun ifası önemli derecede güçleşmişse borçlu yani alıcı, borcu alacaklının evvelki ikametgahında ifa edilebilir. Şayet ikametgah değişikliğinin getirdiği güçlük önemli derecede değilse, bu güçlüklere katlanmak borçluya aittir. Ancak bu durumun sebep oluşu ek masraflara alacaklı yani satıcı katlanmalıdır⁵⁷.

2.4. Ödeme Zamanı

Viyana Satın Sözleşmesi m. 58/f.1, 2'ye göre, '(1)Alıcı semeni başka bir zamanda ödemek zorunda olmadıkça, satım akdi ve işbu Sözleşmeye uygun olarak satıcının, malları ve temsil eden senetleri alıcının emrine amade tuttuğu anda öder. (2)Satım akdinin malların taşınmasını da içermesi halinde satıcı, malların veya bunları temsil eden senetlerin alıcıya teslimini ancak semenin ödenmesi şartına bağlayarak malları gönderebilir.'

Birinci fıkra hükmü uyarınca, alıcının borcu, malların veya malları temsil eden belgelerin teslim alınması talebi satıcı tarafından ileri sürüldüğü zaman muaccel hale gelir⁵⁸.

Pratik hayatta, mallar veya malları temsil eden belgeler beklenmedik bir zamanda alıcının tasarrufuna hazır bulundurulmaz; zira taraflar işlemlerin ilerleyişinden haberdardırlar. Ancak alıcının, beklenmedik bir anda, satıcının malların veya malları temsil eden belgelerin teslim alınması yönündeki talebi ile karşılaşması halinde, semeni derhal ödemesi gerektiğini söylemek m. 7'de yer alan dürüstlük kuralıyla bağdaşmaz. Alıcının olayın şartlarına ve semen miktarına göre belirlenebilecek uygun bir süre içerisinde ödeme yapması gerekir⁵⁹.

⁵⁶ Oğuzman, s. 256.

⁵⁷ Oğuzman, s. 258.

⁵⁸ Gabriel, s. 280.

⁵⁹ Dietrich Maskow, Commentary on the International Sales Law, <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/maskow-bb58.html>, s. 2.

İkinci fıkra, satım akdinin malların taşınmasını da içermesi durumunda semenin ödenmesini takiben malların veya malları temsil eden belgelerin teslim edilmesinin kararlaştırmayı mümkün kılmaktadır. Ancak bu düzeleme satıcıya, malların gönderilmesi için gerekli işlemleri yapmadan önce ödeme talebinde bulunma yetkisi vermez⁶⁰.

Maddelerde bahsi geçen ‘malları temsil eden belgeler’ alıcıya malları teslim alma yetkisi veren belgelerdir. Satıcının bu belgeleri teslim etmemesi sözleşmeye aykırılık teşkil edecektir⁶¹. Ancak satıcının yanlış nev’i veya menşei içeren belgeler göndermesine rağmen, alıcı doğru belgeleri farklı kaynaklardan elde etme olanağına sahipse, sözleşmeye aykırılıktan bahsedilemez; diğer bir deyişle alıcı bu nedene dayanarak semeni ödemekten kaçınamaz⁶².

Düzenleme BK m. 182/f. 2 ile uyum içerisindedir. Buna göre, kural olarak her iki tarafın borcunu karşılıklı olarak, aynı anda ifa etmesi gerekir. Ancak akit, kanun, işin mahiyeti ve teamül taraflardan birinin borcunu önce ifa etmesini gerekli kılıyorsa aynı zamanda ifa söz konusu değildir⁶³.

2.4.1. Muayene İmkânı

Viyana Satın Sözleşmesi m. 58/f.3’de: ‘Alıcı malları muayene etmek imkânı bulmadıkça semeni ödemekle yükümlü değildir meğerki taraflarca kararlaştırılan teslim ve ödeme usulleri kendisine böyle bir imkân versin.’ denilmektedir.

Düzenleme uyarınca, taraflar malların veya malları temsil eden belgelerin teslimini semenin ödenmesi şartına bağlamışlarsa, alıcının muayene imkânı bertaraf edilmiş olur⁶⁴. Tarafların anlaşması muayene olanağını ortadan kaldırmıyor ve fakat satıcı,

⁶⁰ **Maskow**, Art. 58, s. 3.

⁶¹ **Schlectriem/Schwenzer**, s. 644.

⁶² CLOUT Case No. 171 [Bundesgerichtshof, Germany, 3 Apr. 1996], <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/960403g1.html>

⁶³ **Oğuzman**, s. 267.

⁶⁴ **Fletcher/Honnold**, s. 480.

malların muayene edilmesini imkânsız kılıyorsa akde aykırılık hükümleri uyarınca alıcı semeni ödemeyi reddedebilir⁶⁵.

Düzenleme ile alıcıya muayene imkânı tanınması, söz konusu malların zilyetliğinin de mutlaka alıcıya devredilmesi gerektiği anlamına gelmez⁶⁶.

Viyana Satım Sözleşmesi m. 58/f.3’de yer alan malı ‘*muayene imkanı*’ ile m. 38/f.1’de⁶⁷ yer alan ‘*muayene yükümlülüğü*’ birbiriyle tam olarak örtüşmemektedir⁶⁸. Örneğin taraflar, malların teslim alınmasından çok kısa bir süre sonra semenin ödenmesini kararlaştırmış olabilirler. Belirlenen bu süre, malların sözleşmeye uygunluğunun tespiti için öngörülmüş olan muayene yükümlülüğünün yerine getirilmesi açısından kısa olacaktır. Bu ihtimalde alıcı, malları kabul edip semeni ödediğinde, m. 38 anlamında muayene etmiş sayılmayacak ve bu süre içinde ihbarda bulunmadığı için sözleşmeye aykırılıktan doğan haklarını kaybetmiş olmayacaktır⁶⁹.

Alıcı, muayene imkânını kullanıp malların sözleşmeye uygun olmadığı sonucuna varırsa iki türlü hareket imkânına sahiptir; malları teslim alıp sözleşmeye aykırılık maddelerine dayanabilir veya malları teslim almaktan imtina edebilir.

2.4.2. Satıcının Talebi

Viyana Satım Sözleşmesi m. 59’a göre, ‘Alıcı, satıcının herhangi bir talebi veya herhangi bir işlem yapılmasına gerek olmaksızın, semeni, satım akdinde belirlenen veya satım akdinden ve işbu Sözleşmeden anlaşılabilen tarihte ödemek zorundadır.’

⁶⁵ **Dimatteo./Dhooge/Greene /Maurer/Pagnattaro**, s. 100.

⁶⁶ **Schlectriem/Schwenzer**, s. 645.

⁶⁷ Viyana Satım Sözleşmesi m. 38/f.1: ‘Alıcı şartların elverdiği mümkün olan en kısa sürede malları muayene etmek veya ettirmek zorundadır.’

⁶⁸ **Schlectriem/Schwenzer**, s. 645; **Maskow**, Art. 58, s. 4.

⁶⁹ **Maskow**, Art. 58, s. 4.

Madde, semeni ödeme borcunun talep ve formalitelerle olan ilişkisini nitelendirerek, aslında semeni ödeme borcunun talepten bağımsız olarak vade tarihinde muaccel hale geleceğini belirtmektedir⁷⁰.

Satıcı ödeme zamanında alacağına kavuşmamışsa, m. 61/f.1, b.2'nin göndermesiyle m. 74 ila 77 arasındaki düzenlemelere dayanarak, tazminat talebinde bulunabilir⁷¹. Alıcı, satıcının ödeme talebinde bulunmadığını ileri sürerek sorumluluktan kurtulamaz. Zira, alıcının ödemede gecikmesi olgusu ihtar⁷² veya taleple bağlantılı değildir.

Alıcı, kısmi ödemede bulunmak isterse, satıcı kısmi ödemeyi kabul etmek zorunda değildir. Alıcı hiç ödeme teklifinde bulunmamış gibi sözleşmeye aykırılık hükümlerinin yaptırımlarına katlanmak durumundadır. Teslimat ve ödemenin aynı anda yapıldığı durumlarda ise, satıcı kısmi ödemeyi kabul edip semenin kalan kısmı için sözleşmeye aykırılık hükümlerine başvurma olanağının yanında, kısmi ödemeyi kabul edip kalan kısım ifa edilene kadar malları veya malları temsil eden belgeleri teslim etmeme imkanına sahiptir⁷³.

Viyana Satım Sözleşmesi m. 59 yorumlanarak satıcının zamanından önce yapılan semen ödemesini kabul etmek zorunda olmadığı söylenebilir. Bu açıdan m. 59'un, m. 52/f.1'de⁷⁴ yer alan, alıcının erken teslim edilen malı kabule zorunlu olmadığı hükmünün yansımaları olduğu söylenebilir⁷⁵. Ancak burada, satıcının, ödeme zamanından önce yapılan ifayı kabul etmesi sonucu ortaya çıkan zararını, örneğin yabancı para birimindeki dalgalanma, yani ödeme zamanındaki yabancı paranın değeri ile erken ödeme zamanındaki değeri arasındaki fark nedeniyle uğradığı zararı, alıcıdan talep edip

⁷⁰ CLOUT Case No. 297 [Oberlandesgericht München, Germany, 21 Jan. 1998], <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/980121g1.html>

⁷¹ CLOUT Case No. 281 [Oberlandesgericht Koblenz, Germany, 17 Sep. 1993], <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/930917g1.html>; Alejandro O **Gonzalez**, Buyer's Enabling Steps to Pay the Price: Article 54 of the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods, <http://www.uncitral.org/pdf/english/CISG25/Osuna-Gonzalez.pdf>, s. 313.

⁷² Amtsgericht Augsburg, Germany, 29 Jan. 1996, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/960129g1.html>

⁷³ Dietrich **Maskow**, Commentary on the International Sales Law, <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/maskow-bb59.html>, s. 2.

⁷⁴ Viyana Satım Sözleşmesi m. 52/f.1: 'Satıcı malları belirlenen tarihten önce teslim ederse, alıcı bu teslimi kabul veya reddetmekte serbesttir.'

⁷⁵ **Maskow**, Art. 59, s. 2.

edemeyeceği sorunu karşımıza çıkabilir. Kaatimizce kabul veya ret şeklindeki seçimlik hakka sahip olan alıcı, tercihini erken ödemeyi kabul etmek yönünde kullanırsa, mevcut riskleri de üstlenmiş olacaktır.

Viyana Satım Sözleşmesi, semen ödeme borcunun muaccel olacağı zaman ve vade tarihi ile faturanın teslim edilmesi arasındaki ilişkiye değinmemiştir. Maddede yer alan ‘saticının herhangi bir talebi veya herhangi bir işlem yapmasına gerek olmaksızın’ ifadesinden açıkça anlaşıldığı üzere, ödeme zamanında fatura teslim edilmemiş olsa bile, alıcı semeni ödemekle yükümlüdür⁷⁶. Fakat alıcı, faturanın teslim edilmemesi nedeniyle asıl semen miktarından haberdar değilse, borcun vade tarihi faturanın ibrazı anı olacaktır⁷⁷.

Alıcının semeni ödememesi halinde, m. 78’e göre talep edilecek olan faiz, m. 58 ve 59’a göre veya tarafların anlaşmasına göre belirlenen vade tarihinden itibaren işlemeye başlayacaktır⁷⁸.

Türk Hukuku’nda da bezer şekilde, tacirler arasındaki sözleşmede kesin vade mevcutsa, BK m. 187’ye göre, taraflardan birinin seçimlik haklarını kullanamaması için karşı tarafa mehil vermesine gerek yoktur. Çünkü taraflar arasında kesin vadeli işlem karinesi caridir⁷⁹.

3. MALLARIN TESLİM ALINMASI

İlk defa m. 53’de belirtilen malları teslim alma borcunun kapsamı m. 60’da düzenlenmiştir. Viyana Satım Sözleşmesi m. 60’a göre, ‘Alıcının malları tesellüm borcu; (a)Saticının malı teslim borcunu ifa edebilmesi için alıcının yerine getirmesi makul

⁷⁶ Fletcher/Honnold, s. 484, 485.

⁷⁷ CLOUT Case No. 273 [Oberlandesgericht München, Germany, 9 July 1997], <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/970709g1.html>

⁷⁸ CLOUT Case No. 410 [Amtsgericht Alsfeld, Germany, 12 May 1995], <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/950512g1.html>; Landgericht Kassel, Germany, 15 Feb. 1996, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/960215g2.html>; Henry Deeb **Gabriel**, The Buyer’s Performance Under the CISG: Articles 53-60 Trends in the Decision, <http://www.uncitral.org/pdf/english/CISG25/Gabriel.pdf>, s. 281.

⁷⁹ Yavuz/Özen, s. 42.

olarak kendisinden beklenen her türlü işlemin ifasına ve (b)Malların fiilen teslim alınmasına ilişkindir’.

3.1. Hazırlık Faaliyetleri

Birinci bentte yer alan ve malları teslim alma borcu kapsamında değerlendirilen hazırlık faaliyetleri için iki kriter öngörülmüştür.

Öncelikle, alıcının yerine getireceği hazırlık faaliyetleri, satıcının *malları teslim borcunu ifa edebilmesi için gerekli* olmalıdır. Bu bağlamda, malların niteliklerinin alıcı tarafından belirlenmesi gereken hallerde⁸⁰, örneğin teknik bir çizimin gönderilmesi gerekiyorsa, alıcının bu nitelendirmeyi yapması genel çerçevede malları teslim alma borcunun kapsamına girmektedir⁸¹.

Hazırlık faaliyetleri, *alıcının makul olarak kendisinden beklenen her türlü işlemi yapmasını* kapsamaktadır⁸². Buradaki makul olma kavramı, düzenlemenin yorumlanmasında önem taşımaktadır. Alıcı sadece bildiği veya bilebilecek durumda olduğu hazırlık faaliyetlerinden sorumlu tutulacaktır. Satıcı, malların teslim edilmesi için gerekli olsa bile alıcıdan, istisnai karakterde olan ve alıcı tarafından bilinmeyen davranışları yapmasını talep edemeyecektir⁸³.

⁸⁰ **Sevon**, s. 12.

⁸¹ Malların niteliklerinin belirlenmesi genel çerçevede alıcının teslim borcunun kapsamına girmekteyse de, Viyana Satım Sözleşmesi m. 65’de bu konuya ilişkin özel bir düzenleme de getirilmiştir. Maddeye göre, ‘(1) Akit, alıcının malların şeklini, ölçülerini veya diğer özelliklerini belirlemesini öngörüyor ve alıcı bu belirlemeleri belirlenen tarihte veya satıcının talebinin alınmasından itibaren makul bir sürede yerine getirmiyorsa, sahip olduğu diğer haklara hanel gelmeksizin, bilebildiği ölçüde alıcının ihtiyaçlarını da göz önünde tutarak bu belirlemeyi kendisi yapabilir. (2)Satıcı belirlemeyi kendisi yapıyorsa, alıcıya bu belirlemeleri ne şekilde yaptığını bildirmeli ve alıcıya farklı bir belirleme için makul bir süre vermelidir. Satıcının bildirim almasından sonra alıcının belirlenen sürede bu hakkı kullanmaması halinde, satıcı tarafından yapılan belirleme kesindir.’

⁸² **Schlectriem/Schwenzer**, s. 650.

⁸³ Dietrich **Maskow**, Commentary on the International Sales Law, <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/maskow-bb560.html>, s. 2.

3.2. Fiilen Teslim Alma

Malları teslim alma borcunun ifası, *malların fiilen teslim alınması* şeklinde ortaya çıkmaktadır. Yani bu kavram ile kastedilen, malların mülkiyetinin fiziksel olarak devralınmasıdır⁸⁴. Sözleşmeye uygun şekilde verilen ve malların teslim alınması için gerekli belgelerin tesellüm edilmesi de malların fiilen teslim alınması borcunun kapsamı içinde değerlendirilmelidir.

Viyana Satım Sözleşmesi'nde açıkça belirtilmemiş olmakla beraber, alıcının kabz borcu ancak mallar kendisine sözleşmeye uygun yer, zaman, kalite ve miktarda teslim edilmişse vardır⁸⁵; ancak malların tesliminde mevcut olan bu tür bir uygunsuzluğa rağmen, bu uygunsuzluk esaslı bir aykırılık teşkil etmediği sürece, alıcı malları teslim almak durumundadır⁸⁶. Bununla beraber alıcı bu uygunsuzluklara rağmen malları tesellüm etmişse, malları olduğu gibi kabul ettiği varsayılır⁸⁷.

Türk Hukuku'nda alıcının satılanı teslim alması BK m. 208/f. I'de bir borç olarak düzenlenmiştir⁸⁸. Ancak bu BK m. 90 ile tamamlanmıştır⁸⁹. Buna göre teslim alma bir fiil borcudur. Yani alıcı satılanı fiilen teslim almak zorundadır.

4. DİĞER BORÇLAR

Alıcının Viyana Satım Sözleşmesi'nin üçüncü bölüm, üçüncü ayırmda düzenlenen borçlarının yanı sıra çeşitli maddelerden doğan diğer borçları da vardır.

Madde 62'de⁹⁰ açıkça ve özellikle alıcının diğer borçlarından bahsedilmiş; satıcının, semenin ödenmesi ve malların teslim alınmasının yanında diğer borçlarının ifasını da

⁸⁴ Fletcher/Honnold, s.489.

⁸⁵ Erdem, s. 80.

⁸⁶ Gabriel, s. 283; CLOUT Case No. 79 [Oberlandesgericht Frankfurt a.M., Germany, 18 Jan. 1994], <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/940118g1.html>

⁸⁷ Erdem, s. 80.

⁸⁸ Ancak Yavuz'a göre, satılanı teslim almak bir borç değil bir hak niteliğindedir. Yavuz/Özen, s. 88.

⁸⁹ Erdem, s. 80.

isteyebileceği düzenlenmiştir. Diğer bir ifadeyle, madde alıcının borçlarını üç grup olarak sınıflandırmıştır.

Bu düzenlemeden hareketle alıcının diğer borçlarını şu şekilde sıralamak mümkündür:

- Madde 38 uyarınca, alıcı şartların elverdiği mümkün olan en kısa sürede malları muayene etmek veya ettirmek zorundadır.
- Madde 39 uyarınca, mallardaki ayıbı saptadığı veya saptaması gereken tarihten itibaren makul süre içerisinde türünü de belirterek satıcıya bildirmelidir.
- Madde 43 uyarınca, üçüncü kişinin hak ve taleplerini öğrendiği veya öğrenmesi gereken tarihten itibaren makul bir süre içerisinde satıcıya bildirmelidir.
- Madde 47 uyarınca, alıcı satıcıya borçlarını ifa etmesi için süre vermişse, ‘aynen ifayı talep etmek için satıcıya verilen süreyi beklemek’⁹¹ durumundadır.
- Madde 86 uyarınca, alıcı sözleşmeden döndüğünde teslim aldığı malları muhafaza etmelidir.
- Madde 88 uyarınca, alıcı, m. 86’ya uygun olarak malların korunmasını sağlamak zorunda ise ve maddedeki diğer şartlar mevcutsa malları satmalıdır.

Yukarıda bahsedilen diğer borçlardan farklı olarak m. 65’de alıcıya borç yüklenmektedir. Şöyle ki, borcun varlığı, sözleşmeye koyulan şartların varlığına bağlanmıştır⁹². Hükme göre akit, alıcının malların özelliklerini belirlemesini öngörüyorsa; alıcı, bu hakkını kaybetmemek için tayin edilen tarihte veya satıcının talebini takiben makul bir süre içerisinde bu borcu yerine getirmelidir.

⁹⁰ Viyana Satım Sözleşmesi m.62: ‘Satıcı bu talepleriyle bağdaşmayacak bir yola başvurmamakça, alıcıdan, semenin ödenmesini, malların teslimünü veya diğer borçların ifasını isteyebilir.’

⁹¹ **Erdem**, s. 80.

⁹² Taraflar akdettikleri sözleşme ile Viyana Satım Sözleşmesi’nde yer almayan diğer başka borçlar öngörebilirler. Ancak burada tarafların sözleşmeye koyacakları madde ile alıcının üstendiği borç, özel olarak düzenleme alanı bulmuştur.

Daha önceki açıklamalardan farklı olarak, diğer boçlar kapsamındaki yükümlülüklerin bir kısmında, borç ifa edilmediğinde sözleşmeye aykırılık hükümleri devreye girmemekte; sadece bir hakkın kaybolması veya alıcının bazı yetkilerinin satıcıya intikal etmesi söz konusudur. Alıcının süresi içinde ihbar yükümlülüğünü yerine getirmemesi nedeniyle sözleşmeye aykırılık hükümlerine dayanma hakkını kaybetmesi birinci duruma; alıcının malların niteliğini belirleme yetkisini makul süre içinde kullanmaması nedeniyle bu yetkinin satıcı tarafından kullanılması hali ikinci duruma örnek gösterilebilir.

Son olarak m. 8/f.3 ve m. 9 düzenlemeleri çerçevesinde alıcıya, taraflar arasındaki uygulamalardan doğan ve yukarıda bahsedilmemiş farklı bir borç da yüklenebilir.

SONUÇ

Satım sözleşmesi niteliği itibariyle taraflara bir takım hak ve yükümlülükler getirmektedir. Satımın uluslararası nitelik taşıması halinde, sözleşmenin taraflarının milli hukuklarında yer alan düzenlemelerdeki farklılıklar, bilhassa akde aykırılık hallerinde çeşitli zorluklara neden olmaktadır. Bu problemleri ortadan çıkarmak amacıyla milletlerarası alanda yeknesaklaştırma yoluna gidilmiş ve Viyana Satım Sözleşmesi hazırlanmıştır. Dolayısıyla Sözleşmeye taraf olunması, özellikle dış ticaret hacminin geniş olduğu ülkeler açısından faydalı olacaktır. Nitekim 60'dan fazla ülke Viyana Satım Sözleşmesi'ni kabul etmiştir. Anlaşmanın yaygınlığı, uluslararası satım sözleşmeleri için esas kaynaklarından biri olduğunu ve önemini ortaya koymaktadır.

Türkiye'nin geç de olsa taraf olması kanaatimizce olumlu bir gelişmedir. Viyana Satım Sözleşmesi'nde yer alan düzenlemeler, yürürlükteki Türk mevzuatı ile paralellik içermektedir. Bu açıdan yorumlanmasında pek fazla farklılık ve zorluk çıkmayacağı yorumu yapılabilir. Ancak Sözleşmenin uygulamadaki başarısı, zaman içerisinde kendisini gösterecektir.

KAYNAKÇA

- Dimatteo, Larry A.,
Dhooge Lucien J.,
Greene, Stephanie,
Maurer, Virginia G.,
Pagnattaro, Marisa Anne** ; International Sales Law, A Critical Anaysis of CISG
Jurisprudence, First Edition, Cambridge, 2005
- Eörsi, Gyula** ; Commentary on the International Sales Law
<http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/eorsi-bb55.html>
- Erdem, Ercüment H.** ; Milletlerarası Ticaret Hukuku ile İlgili Makaleler, Beta
İstanbul 2008.
- Feyzioğlu, Feyzi
Necmeddin** Borçlar Hukuku Akdin Muhtelif Nevileri (Özel Borç
İlişkileri), C. I, 4. Bası, İstanbul 1980.
- Fletcher, Harry M.,
Honnold John O.,** ; Uniform Law for International Sales under the 1980 United
Nations Convention, Fourth Edition, Walters Kluwer, 2009
- Gabriel, Henry Deeb,** ; The Buyer's Performance Under the CISG: Articles 53-60
Trends in the Decision
<http://www.uncitral.org/pdf/english/CISG25/Gabriel.pdf>
- Gonzalez, Alejandro O.** ; Buyer's Enabling Steps to Pay the Price: Article 54 of the
United Nations Convention on Contracts for the
International Sale of Goods
<http://www.uncitral.org/pdf/english/CISG25/Osuna-Gonzalez.pdf>
- Maskow, Dietrich,** ; Commentary on the International Sales Law
<http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/maskow-bb53.html> (Art. 53)
<http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/maskow-bb54.html> (Art. 54)
<http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/maskow-bb56.html> (Art. 56)
<http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/maskow-bb57.html> (Art. 57)
<http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/maskow-bb58.html> (Art. 58)
<http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/maskow-bb59.html> (Art. 59)
<http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/maskow-bb60.html> (Art. 60)
- Mistelis, Loukas** ; Article 55 CISG: The Unknown Factor
<http://www.uncitral.org/pdf/english/CISG25/Mistelis.pdf>
- Oğuzman, M. Kemal
Öz, M. Turgut** Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 7. Bası, Filiz, İstanbul
2009.

- Schlectriem, Peter,
Schwenzer, Ingeborg,** ; Commentary on the UN Convention on the International Sale Of Goods (CISG), Second (English) Edition, Oxford, 2005
- Sevon, Leif,** ; Obligations of the Buyer Under the UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods
<http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/sevon1.html>
- Tallon, Denis,** ; The Buyer's Obligations Under the Convention on Contracts for the International Sale of Goods
<http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/tallon.html>
- UNCITRAL** ; Digest of Case Law On The United Nations Convention On The International Sales Of Goods, New York, B.M. 2008
http://www.uncitral.org/pdf/english/clout/08-51939_Ebook.pdf
- Yavuz, Cevdet
Özen, Burak** ; Borçlar Hukuku Dersleri Özel Hükümler, 4. Bası, Beta, İstanbul 2006.